

Експресивний колоризм Юдзо Саекі

Одним із найяскравіших вражень від японської подорожі 2004 року, поряд із класичними буддистськими храмами й садами, духовними осередками Нари та Кіото лишилася виставка японського живописця Юдзо Саекі - митця, якому судилося коротке життя (1889-1928).

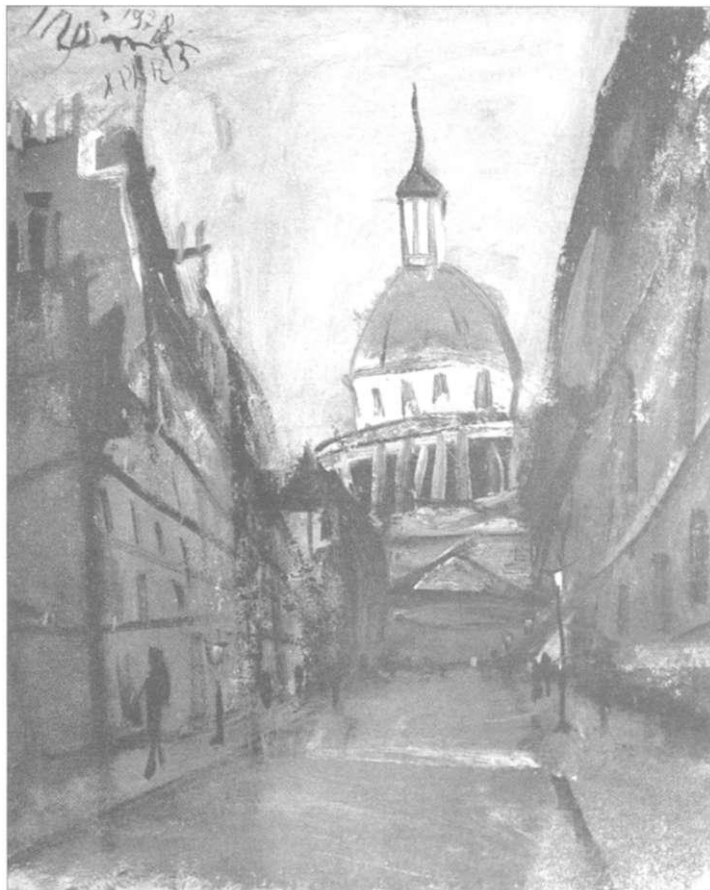
Уся творчість Ю. Саекі була пов'язана переважно з Парижем. Уже 1925 року тут на "Осінньому салоні" експонувався його пейзаж "Взуттєва крамниця", а до Двадцятого салону було відібрано дві роботи - "Будинок з афішами" й "Продавець часописів". Ще не слава, але вже визнання мистецької столиці Європи, багатой на розмаїття художніх індивідуальностей, стукалось у двері японця, що був закоханий у Париж.

У листі від 8 січня 1928 року Саекі повідомляв авторитетному художникові Кацудзо Сатомі (1895-1981), що з тих 107-ми робіт, які він написав за три місяці (віл жовтня 1927-го до початку 1928 р.), його задовольняють лише п'ять або шість. У цьому відчувається надвимогливість митця до своєї творчості; Саекі картав себе за залишки академізму, від якого, на його думку, він ще не звільнився. Це було очевидним проявом комплексу меншовартості, що розвинувся у художника після необачних слів Моріса Вламінка, які той кинув після оглядин живопису Ю. Саекі: "Який академізм!"

У цей час фовізм переможно палав не лише на полотнах Матісса, Донгепе, Дюффі, але й у роботах широкого кола adeptів цього напрямку модернізму. Все, що нагадувало музейний вишкіл, заперечувалося. Що ж до живопису М. Вламінка, то маестро полюбляв бляклі, розбілені тони. Чорний колір, властивий Ю. Саекі, не розуміли як індивідуальний.

Ця доповідь, можливо, й не мала б іншої функції, окрім ознайомчо-пізнавальної, якби не деякі розходження щодо самої природи світобачення Юдзо Саекі і дослідника його творчості Томако Огави відносно стилістичної приналежності живописця. Але спершу необхідно представити Юдзо Саекі мистецтвознавчій аудиторії.

Юдзо Саекі народився в родині служителя храму Котокудзі в Накацу (Осака). У ранній юності навчався в майстра олійного живопису Рінсаку Акомацу (Осака). Упродовж 1918-1923 років Ю. Саекі навчався у художній школі в Токіо. У цей період на його живопис мав вплив Цуне Накамура. 1924 року митець разом з дружиною-художницею Йонско та дочкою Ячіко приїхав до Парижа, де зблизився з японським художнім осередком, зокрема з Такедзі Фудзісімою, який працював у популярній студії Фернапа Кармона. Відтоді душа Ю. Саекі належатиме Парижу. Вулички і провулки Парижа, фасади непоказних споруд, стіни, завішані

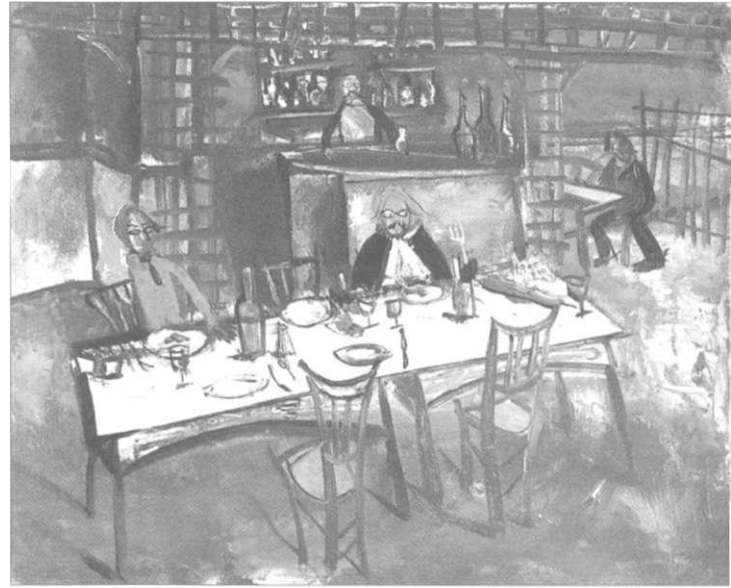
Пантеон. 1928

афішами, кафе у передмістях, простий люд — уся ця аура міста, яку в мистецтві ввдтворювали ще Дета, Утрілло, Піссаро, богемні представники "Бато де лауар" і "Вулика", увійшла в живописні цикли К). Саекі.

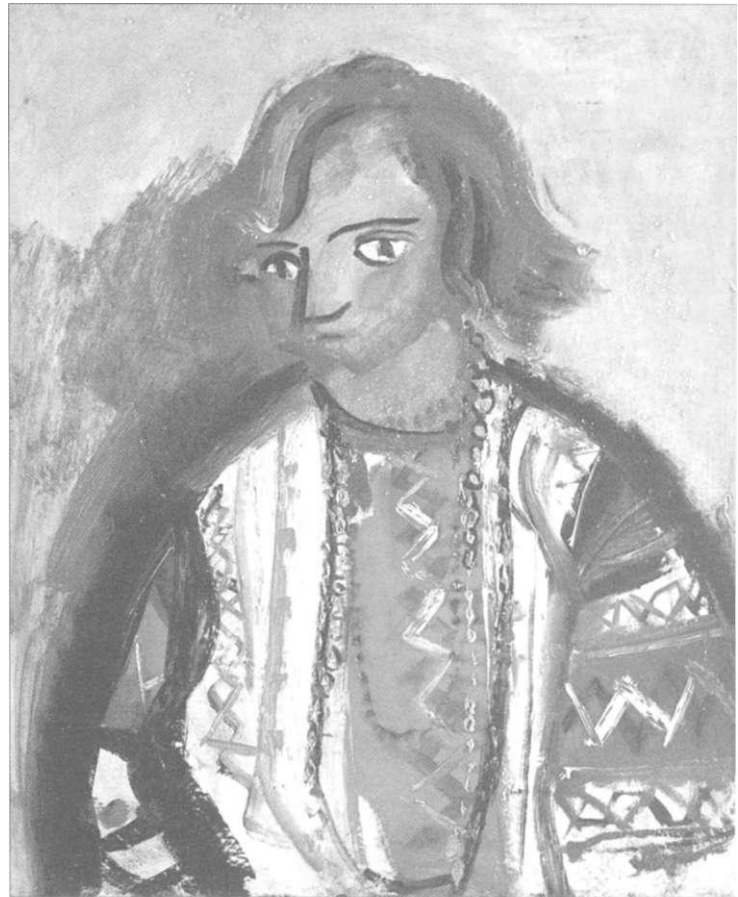
У перший паризький період (1924-1925 рр.). навчаючися в Академії Гранд Шом'єр, художник віддав данину сезанізму й водночас писав пейзажі, інколи й один день завершуючи дві роботи. Чим далі, тим більше митець захоплювався фовізмом. У галереях Псллерена та Гаше Саекі зосереджувався на картинах Ван-Гога, Сезанна, Руо, Утрілло. Судячи з живопису цього періоду (про що японські дослідники не пишуть), Юдзо Саекі приваблювала конструктивність Сезанна та екзальтований трагізм стилістики Ван-Гога. Отже, не у фовізмі, а в експресивному надриві драматичного Ван-Гога та інтуїтивному експресіонізмі відлюдника Руо слід шукати опорні точки як художньо-світоглядної, так і фахово-стилістичної моделі мислення Юдзо Саекі.

Його паризькі пейзажі, позначені розмаїттям відтінків чорного, енергійних і виразних на кшталт Курбе, його жовті стіни та дерева тютюново-отруйного звучання лякають. Енергія, яка живе в них, майже кричить голосом затиснутої в лещата нужденності людини. У пейзажах Саекі є сила емоції і тепло гуманної, чутливої душі. Можна сказати, що в цих творах відбилосся нужденне існування в Парижі родини художника з маленькою дочкою на руках. Невдовзі брат Саекі приїхав до Парижа за дорученням матері, щоб забрати Юдзо з сім'єю додому. Юдзо з дитинства хворів на сухоти.

Японія зустріла "парижанина" ласкаво. Дев'ятнадцять картин Саекі експонувалися на виставці в Токіо та здобули нагороди мистецького товариства "Піка". За словами Томако Огава, "картини Саекі вражали сучасників". Юдзо активно включився у модерне художнє життя Японії і навіть

Кав'ярня-ресторан. 1928

Російська дівчина. 1928

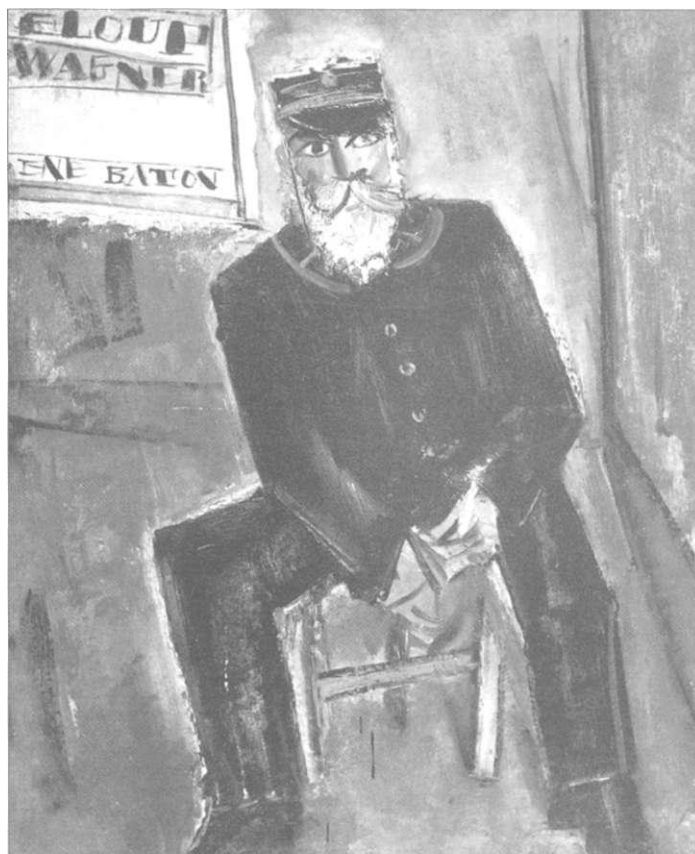
разом із Кацудзо Сатомі став співзаступником "Асоціації 1930", що пропагувала фовізм у мистецтві Японії. Але митцеві повсякчасно сниться Париж. Саме з шармом цього міста художник пов'язував свої ще не написані пейзажі.

У жовтні 1921 року, подолавши важкий шлях через Сибір, родина Саекі дісталася омріяного Парижа. Всі, хто були свідками двох останніх років життя художника, невдалої спроби самогубства і врешті смерті 16 жовтня 1928 року в Нейсі-сюр-Мар, зауважували його "одержимість" Парижем. Кожного дня, навіть узимку, мольберт Саекі стояв на якійсь із вулиць Монмартра. Юдзо жив, дихав живописом і Парижем. Навіть коли загострилися сухоти, ледь підводячися із ліжка, Саекі писав свої найвиразніші твори: "Жовтий ресторан", "Листоноша", "Російська дівчина", "Швець" і низку інших міських пейзажів. У цих творах пропорції будинків, вікон, дверей деформуються, наче вигинаючись у шаленому танку. В них домінує розмаїття живописних фактур, а свобода вільного, розкутого письма досягає рівня експресіонізму Хаїма Сутіна та пронизливості Жоржа Руо. У картині "Жовтий ресторан" жовтий морок безлюдного ресторанчика, де столики і стільці здаються рухомими, живими створіннями, сприймається як крик приреченого художника, постійно спрагло до живопису.

Порівнюючи ро-боти митця 1924-го та 1927-1928 років в, бачимо, як наростає в них експресивна чуттєвість у сприйнятті пейзажу, поглиблюється злам і деформація природної форми, якими промовистими стають фарби та "пантоміма" речей.

Стилістика композицій 1921-1928 років перекується із засадами німецького експресіонізму з його гротескно-трагічним світовідчуттям, із загостреністю образно-художньої мови, потягом до символічного узагальнення. Саме у психологічній спорідненості з експресіонізмом потрактуємо домінування чорного кольору в полотнах Саекі: його він наполегливо намагався вичавити з власних полотен і свідомості.

Усе вищесказане дає підстави доповнити аналіз японського колеги Тамако Огави, пов'язавши живопис Юдзо Саекі не з фовізмом, а з європейським експресіонізмом (як у часі, так і в способі бачити й відображати світ). Адже фовізм не відбиває ні "японської душі" цього живопису, ні автентичності митця, який зусиллями колекціонерів Гацудзіро Ямамото (1887-1951) та його сина Кійоо здобув пошану й визнання на батьківщині.

Поштар. 1928

Цегляна фабрика. 1928